

☞ ФІЗИЧНА АГРЕСІЯ. Як проявляється?

Коли дитину хтось ображає або вона сердиться, їй хочеться завдати фізичної шкоди: штовхнути або вдарити.

Непряма агресія спрямована на неживі предмети: грюкнути дверима або жбурнути іграшку. Вона проявляється, коли дитин арозуміє — бити людину не можна. Тоді вона спрямовує агресію на щось інше. Часто на хатніх тварин.

Чому це відбувається?

Якщо дитину карають фізично або поміж однолітків хтось проявляє фізичну агресію. Їй хтось показав, що так можна поводитись у стресовій ситуації, тому вона наслідує приклад.

Що робити батькам?

Пряма та непряма агресія свідчить про одне — дитина злиться, її щось турбує. Не сваріть. Приділяйте більше часу розмовам: про почуття, про те, що засмучує та сердить. Можливо, дитині важко відповідати вашим очікуванням або їй бракує вашої уваги, любові та ніжності.

☞ ВЕРБАЛЬНА АГРЕСІЯ. Як проявляється?

Дитина висловлює негативні почуття за допомогою крику, вереску, погроз.

Чому це відбувається?

Така дитина часто невпевнена у собі, сумнівається. У середині неї існує конфлікт, що вона не може правильно виявити.

Що робити батькам?

Запобігти вербальній агресії важко. Важливішою є реакція батьків на такий вислів емоцій. Важливо зрозуміти: чому дитина це сказала, що спонукало її. Висловлюйте почуття дитини називаючи причину її негативних емоцій: «Ти так говориш, бо образився на мене через те, що я не купила тобі іграшку. Мені неприємно таке чути».

☞ ПРИХОВАНА АГРЕСІЯ. Як проявляється?

Дитина терпить та не виявляє своїх емоцій а ні словами, а ні діями. Маркерами такої агресії є:

- сні, у яких на батьків нападає звір;
- дитина може не малювати того члена родини, на якого ображається;
- ніби навмисне дитина не чує та забуває прохання дорослого, хоча вона насправді не чує та забуває;
- у пісочниці дитина може закопувати іграшки.

Чому це відбувається?

Дитина відчуває страх. Вона боїться щось відповісти чи зробити, коли батьки її сварять. Часто таке відбувається, коли із дитиною занадто суворі відносини або її фізично карають.

Що робити батькам?

Проявляти більше уваги та любові до дитини, аби вона почувалася у безпеці. Спостерігати за її взаємодією з іншими. Розмовляти про почуття та емоції дитини. Прихована агресія — це страшний ворог. Емоції врешті-решт знайдуть вихід.

☞ АУТОАГРЕСІЯ. Як проявляється?

Дитина завдає собі фізичної шкоди: б'є, дряпає, гризе нігті, негативно про себе висловлюється.

Чому це відбувається?

Дитині бракує сміливості відповісти кривдникові, а негативні емоції залишаються. Тому дитина спрямовує їх на себе, показуючи, що вона і сама себе покарає. Часто у дитини виникає відчуття, що вона вчинила щось не так, отже, щоб уникнути покарання дорослих, у неї вмикається аутоагресія.

Що робити батькам?

Якщо ви стали свідком аутоагресії дитини, скажіть, що вам боляче на це дивитися, і виходьте із кімнати. Аутоагресивні діти зазвичай дуже слухняні, вони не люблять засмучувати батьків. Тому коли малюк наблизиться до вас, цілуйте його, обіймайте та демонструйте свою любов. Саме любов батьків та підтримка допоможуть дитині позбутися аутоагресії.

Пам'ятка батькам

**Види дитячої агресії:
що робити батькам ?**